

IVAN MERZ (1896.-1928.) – ODGOJITELJ KRŠĆANSKE MLADEŽI

BOŽIDAR NAGY
Ul. Kard. A. Stepinca 27
31 000 Osijek

Pregledni članak
Primljeno 11. 7. 1999.
UDK 271-391 (497.5)

Sažetak

Nakon kratkog biografskog prikaza života I. Merza, odgojitelja hrvatske mladeži za kojega se vodi postupak za proglašenje blaženim, iznose se ciljevi, sadržaji i metode koje je sluga Božji primjenjivao u svome odgojnom radu. U trećem dijelu donose se konkretne sugestije vjeroučiteljima kako lik Ivana Merza danas upotrijebiti u katehezi. Vrijednost ovog nastojanja potvrđuju i izjave mladih o Ivanu Merzu i djelovanju njegova svetačkog primjera na njihove duše, nakon što su na poticaj svojih vjeroučitelja kroz čitanje upoznali njegovu biografiju.

Ključne riječi: Ivan Merz, katolički laik, apostolat mladih, kršćanski odgoj, kršćanski moral, izgradnja karaktera

Lik i djelo sluge Božjega Ivana Merza postaju sve prisutniji u našem vremenu. Postupak za njegovu beatifikaciju koji se odvija u Rimu bliži se pomalo kraju. Na svome drugom pastoralnom pohodu Hrvatskoj u propovijedi na sv. misi u Splitu 4. X. 1998. papa Ivan Pavao II. ponovno je spomenuo Ivana Merza kao što je to učinio i prilikom svoga prvog pohoda, četiri godine ranije. Osim spomena njega kao predstavnika svih ostalih hrvatskih duhovnih velikana 20. stoljeća, Sveti Otac je prigodom drugog pohoda naveo i Merzovu poznatu misao: »Ni u najtežim razdobljima vaše povijesti nisu nedostajali muževi i žene, koji su neumorno ponavljali: 'Katolička vjera je moje životno zvanje' – Sluga Božji Ivan Merz«. Očito da je Papa i ovim kratkim spomenom želio svratiti pozornost na taj jedinstveni lik hrvatskog katolicizma »koji nam svima ima puno toga reći«, kako se izrazio kardinal Franjo Kuharić u govoru na proslavi 50. obljetnice smrti sluge Božjega 1978.

Ivan Merz bio je prosvjetni djelatnik. Predavao je kao profesor francuski jezik na

Nadbiskupskoj gimnaziji u Zagrebu od 1922. do 1928. Sve svoje slobodno vrijeme posvetio je odgojnom radu u katoličkim organizacijama za mlade. Dakle, kako u svojoj profesiji, tako i u svome možemo reći hobiu, Merz je bio odgojitelj mladih, i to u prvom redu odgojitelj u vjeri i kršćanskim moralnim vrijednostima.

Od vremena kada je Merz živio dijeli nas puno toga. Ne samo dosta godina i mnogi povijesni događaji, nego mnoge promjene u ljudskom društvu i unutar Crkve (sjetimo se samo Drugog vatikanskog sabora). Stoga netko može možda postaviti pitanje: Koliko mogu današnji kršćanski odgojitelji i vjeroučitelji u Merzovom odgojnom radu pronaći nadahnuća i ostvarenja što bi se eventualno mogli nasljedovati, danas primijeniti? Međutim, tko god prouči lik i djelo Ivana Merza ne može se oteti dojmu da se radi o skrivenom blagu koje tek treba otkriti.

Ovim člankom želimo dati prikaz Ivana Merza kao odgojitelja u vjeri mladih naraštaja. Vjerujemo da Ivan Merz može mnogo toga reći i svojim primjerom i svojim radom

svima onima koji su izravno angažirani u kršćanskom odgoju današnje mladeži. Donosimo najprije kratak prikaz njegova života, potom ćemo razmotriti metodologiju njegova rada, zatim kako se lik Ivana Merza može upotrijebiti u katehezi mladih, a izjavama samih mladih nastojat ćemo potvrditi njegov blagotvoran utjecaj na duše onih koje želimo privesti Isusu Kristu i kršćanskom životu.

1. IVAN MERZ U PROSTORU I VREMENU. BIOGRAFSKI PODACI

Ivan Merz rodio se u Banjoj Luci 16. XII. 1896. Bio je jedinac. Otac, austrijski časnik, bio je šef željezničke postaje u Banjoj Luci. Mladi Ivan odgajan je u liberalnoj sredini. Gimnaziju je završio u rodnom mjestu. Nakon mature, 1914. godine, pohađao je tri mjeseca vojnu akademiju, a potom 1915. započeo studij prava na Bečkom sveučilištu. Prvi svjetski rat prekida mu studij. Mobiliziran je. Proživljava sve strahote rata na fronti u Italiji od 1916. do 1918. Nakon rata nastavlja studij književnosti u Beču 1919./1920. i dovršava ga u Parizu tijekom dvije godine, od 1920. do 1922.

Po završetku studija, u jesen 1922. godine, dolazi u Zagreb gdje postaje profesor francuskog jezika i književnosti na Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji. Doktorirao je 1923. na Filozofskom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta radnjom pisanom na francuskom o utjecaju liturgije na francuske pisce. Od 1923. do 1925., kao prvi laik u Hrvatskoj, studira filozofiju i teologiju pod vodstvom isusovaca nastojeći se tako što bolje osposobiti za svoj apostolski rad.

Razmišljanjem, studijem, a osobito u krvi i plamenu rata, dolazi do spoznaje o istinitosti kršćanske vjere. Potpuno se dariva Kristu načinivši kao laik zavjet vječne čistoće. Sve svoje slobodno vrijeme posvećuje odgoju hrvatske mladeži u katoličkoj organizaciji »Hrvatski Orlovski Savez« kojoj je dao geslo »Žrtva – Euharistija – Apostolat«. Kao katolički intelektualac riječju i perom oduševljava mlade i odrasle za Krista i Crkvu. Jedan je od prvaka liturgijskog pokreta među Hrvatima. Sustavno u Hrvatsku uvodi ideje

Katoličke akcije pape Pija XI. Glavna njegova karakteristika kao katoličkog intelektualca jest ljubav i odanost Katoličkoj crkvi, Rimu i Papinstvu, što je nastojao usaditi kod svih s kojima je surađivao. Premda mlad i laik, smatran je »stupom Crkve« u Hrvatskoj.

Svojim apostolskim radom i svojom opsežnom spisateljskom djelatnošću u katoličkom tisku ostavio je dragocjenu duhovnu baštinu koja je postala izvor nadahnuća budućim naraštajima. Namjeravao je osnovati svjetovni institut – zajednicu laika koji bi radili za Krista i Crkvu. Nakon njegove smrti ovu je zamisao djelomično ostvarila Marica Stanković, osnovavši žensku Zajednicu suradnica Krista Kralja, prvi svjetovni institut u Hrvatskoj. Ime Ivana Merza značilo je, a znači i danas, program života i rada za vjernika katolika koji se želi aktivno angažirati u širenju Kristova kraljevstva pod vodstvom Crkve i njezinih pastira.

Ivan Merz bio je čovjek žive vjere, iskrene molitve, samoodricanja, dnevne pričesti, adoracije, predanog trpljenja, široke narobrazbe, bliz ljudima i svakom je čovjeku iskazivao kršćansku ljubav. Umro je u Zagrebu 10. svibnja 1928. u 32. godini, na glasu svetosti. Na samrti je prikazao svoj život kao žrtvu Bogu za hrvatsku mladež. Njegova posvećena žrtva života donosila je i donosi obilne plodove u katoličkim organizacijama koje su nastavile ostvarivati njegovu duhovnu baštinu.

1958. godine započet je biskupijski postupak za njegovo proglašenje blaženim. 1977. godine njegovi posmrtni ostaci preneseni su u Baziliku Srca Isusova u Zagrebu u kojoj se redovito pričešćivao, adorirao i molio posljednjih šest godina života. Od 1986. postupak za njegovo proglašenje blaženim odvija se u Rimu. Milosti i uslišanja po njegovu zagovoru se množe.¹

¹ Ivan Merz je puno toga napisao, a o njemu su objavljene i mnoge biografije, studije i članci. Usp. bibliografiju na kraju članka. Odnedavno Merz ima svoju stranicu i na internetu: www.ffdi.hr/ivan-merz. Sve ostale informacije o sluzi Božjemu Ivanu Merzu mogu se dobiti na adresi: Postulatura Ivana Merza, 10000 Zagreb, Vlačka 93. E-mail: postulatura.merz@ffdi.hr

2. NAČELA I METODE ODGOJNOG RADA IVANA MERZA

2.1. Osobni primjer kršćanskog života – temelj odgoja drugih

Prije nego izravnije pogledamo načela i metode njegova odgojnog rada, treba napomenuti da Merz nije bio vjeroučitelj u užem smislu riječi, nego je kao profesor predavao francuski jezik u srednjoj školi. Glavnina njegova odgojnog, vjersko-moralnog rada među mladima odvijala se izvan njegove profesionalne djelatnosti. Sve što je na tom području činio i radio, radio je dobrovoljno, bez ikakve materijalne naknade, vođen jedino ljubavlju prema Kristu i željom da mu što više mladih privuče te ih usmjeri i odgoji u kršćanskim vrijednostima.

Prije nego je Merz počeo odgojno djelovati među mladima, on je najprije sebe odgojio u vjerskom i moralnom smislu. Njegov primjer izgrađenog katoličkog intelektualca, čovjeka duboke vjere i iskrene ljubavi prema Bogu i Kristu bio je prvi adut njegova odgoja drugih. I tu treba vidjeti izvor njegova odgojnog djelovanja, ali isto tako i uspjeha. Ono što je osjećao i doživljavao kao vrijedno, prenosio je na druge. »Caritas Christi urget nos« – ljubav nas Kristova potiče – nalazi se u temelju njegova apostolata. Stoga, da bismo razumjeli tajnu uspjeha Merzova odgojnog rada, treba najprije upoznati tajnu njegove Bogom prožete osobe, njegovu duhovnost, njegov izgrađeni lik. O toj temi ne možemo opširnije govoriti ovom prigodom. Zainteresirani čitatelj može to naći u njegovim biografijama i literaturi koja je o njemu napisana; najvažnije publikacije o Merzu donosimo na kraju ovoga članka. Stoga ćemo samo ukratko upozoriti na glavne elemente njegove duhovnosti kojom je sjajio, privlačio i najviše utjecao na svoje bližnje. Sve što je radio nosilo je pečat njegove proživljene vjere, njegovog dubokog religioznog iskustva, što je naravno bilo u prvom redu dar Božje milosti, ali isto tako i njegove velikodušne suradnje s milošću.

Bio je čovjek molitve, i to liturgijske molitve. »Živjeti Kristov život s Crkvom«,

tim je riječima definirao Merzovu duhovnost o. Josip Vrbaneč, njegov ispovjednik i duhovni vođa. Euharistija mu je bila središte duhovnosti. Spremno se odazivao poticajima Božje milosti težeći prema svetosti i kršćanskoj savršenosti, pridonoseći mnoge svoje osobne žrtve, svladavanja, mrtvenja, odricanja. Posebno su svjedočanstvo o tome njegove odluke koje je donosio za vrijeme duhovnih vježbi i koje su nam se do danas sačuvale. Bio je napose čovjek ljubavi i vjernosti Crkvi i njezinoj vidljivoj glavi, Kristovu namjesniku papi. Pobožnost prema Majci Božjoj, kao i kod svih Božjih ugodnika, i u njegovu životu bila je na istaknutom mjestu. Posebno je štovao Gospu Lurdsku, od koje je dobio i znatne milosti u svome duhovnom životu. Čovjek predanog trpljenja, znao je prihvatiti križ kad mu ga je Gospodin poslao, a svoj je život okrunio žrtvom svoga mladoga života. Svjestan da Bog želi da mlad umre, prihvaća tu smrt i prikazuje Bogu sebe i svoj mladi život kao žrtvu za hrvatsku mladež, točnije za mladež koja je bila organizirana u Hrvatskom Orlovskom Savezu, u koji je uložio najviše svoga apostolskog truda. Svoj je nadgrobni natpis sâm sastavio neposredno prije svoje smrti: »Život mi je bio Krist a smrt dobitak. Očekujem milosrđe Gospodinovo i vječno potpuno nepodijeljeno posjedovanje presvetog Srca Isusova. Moja je duša postigla cilj za koji je stvorena«. Te Ivanove rečenice, posljednje što je napisao u životu, kao kruna sjaje na kraju jednoga mladog života koji se sav istrošio za Krista i njegovo kraljevstvo. Ne čudi stoga što je Crkva pokrenula postupak za njegovo proglašenje blaženim.

Prikaz Merzova izravnog odgojiteljskog rada za vjeru podijelit ćemo u tri dijela. U prvom dijelu govorimo o ciljevima njegovog odgojnog rada, potom ćemo razmotriti koje sadržaje obrađuje i na koncu upoznati metodologiju njegove odgojiteljske djelatnosti. Treba naglasiti da je glavni prostor gdje se odvijao Ivanov odgojni rad bila katolička organizacija Hrvatski Orlovski Savez, kojemu je Merz 1923. godine bio suutemeljitelj i u koji je ugradio najviše truda davši mu snažno vjersko-moralno i crkveno obilježje.

2.2. Ciljevi vjersko-odgojnog rada Ivana Merza

Apostolska djelatnost Ivana Merza nije se odvijala na nekontroliran način, bez plana. Imao je sasvim jasan cilj prema kojemu je bio usmjeren cijeli rad. Već u samome geslu »Žrtva – Euharistija – Apostolat«, koje je dao katoličkoj organizaciji Hrvatskog Orlovskog Saveza pri njezinu osnivanju, vidi se njegov program. Iz mnogih mjesta gdje Ivan govori o ciljevima svoga apostolata može se odrediti jedan konačni i tri posredna cilja prema kojima teži njegova odgojna aktivnost.

2.2.1. Konačni cilj

Konačni cilj Merzova odgojnog rada jesu nadnaravne i eshatološke vrijednosti kršćanske vjere. U svojim spisima izražavat će ih na razne načine: kraljevstvo Božje, zajedništvo s Bogom, privođenje duše k Isusu, vječno spasenje duša itd. Tako u duhovnim vježbama, kad meditira o grijehu, piše: »Orlovska organizacija ima zadaću da uništava grijeh. Ako se ne postigne da članovi budu bez smrtnoga grijeha, sva je organizacija besmislena, jer čemu čovjeku sav svijet, ako gubi onaj cilj radi kojega je stvoren«². U pismu jednom svećeniku Ivan naglašava kako je cilj svake katoličke organizacije »ujediniti na zemlji što veći mogući broj ljudi sa Isusom Euharistijskim, kako bi u što većem broju mogli s njime uskrsnuti i biti s njime neodjeljivo ujedinjeni kroz vjekove«. Na drugom mjestu je zapisao: »U radu prvi kriterij treba biti spasenje duša i dobro svete Crkve«.

2.2.2. Posredni ciljevi

Da bi se došlo do toga konačnog nadnaravnog cilja, postoje etape, posredni ciljevi.

2.2.2.1. Crkveno usmjerenje odgojnog i apostolskog rada. Po cijenu mnogih žrtava Ivan je uspio zadržati ovo crkveno usmjerenje Orlovstva, što se produžilo i na susljedne naraštaje, koji su nastavili ostvarivati njegovu baštinu. Prvi odlučan korak u tome smislu bila je Ivanova redakcija Zlatne knjige, priručnika orlovske organizacije, u koju je unio, za razliku od slovenskog izdanja, brojna

mjesta u smislu povezanosti orlova s Crkvom, te njihove vjernosti i odanosti crkvenim pastirima.

2.2.2.2. Ljudska i kršćanska zrelost. Ivan želi mladog čovjeka usmjeriti prema kršćanskoj zrelosti, učiniti ga vjernim sinom Crkve. »Od mladih tražite mnogo, jer mladi mogu mnogo toga žrtvovati, i što više od njih tražite, to više će oni to ostvariti«, napisao je u jednom dopisu.

2.2.2.3. Apostolski angažman. Posljednji ovomezaljski Ivanov cilj kršćanskog odgoja bio je uvijek usmjeriti mladog čovjeka da postane Kristov apostol. U jednom svom tekstu piše: »Katolički socijalni apostolat jest cilj što ga Orlovstvo želi ostvariti. Apostolat Orlovstva širi se na sve sektore privatnog i javnog života. Ono želi da Krist kraljuje u dušama pojedinih ljudi, da kraljuje u našim obiteljima, u društvenom životu u svim svojim pojedinostima«³.

Ova četiri cilja, onaj konačni i tri posredna, jesu uvijek u bliskoj međusobnoj ovisnosti sa sadržajima koje je razvijao i metodama koje je primjenjivao. Sve to predstavlja organsko jedinstvo, dobro strukturiranu cjelinu i teoretsku i praktičnu osnovu njegovog vjersko-odgojnog rada.

2.3. Sadržaji u Merzovom odgojnom radu

Drugi vid njegova odgojnog rada jesu sadržaji koje je razvijao za postignuće ciljeva o kojima je gore bilo riječi. Te sadržaje možemo podijeliti u dva velika područja: teološko-eklezijalni i oni s područja kršćanskog morala.

2.3.1. Teološko-eklezijalni sadržaji

2.3.1.1. Krist Spasitelj u euharistiji. Jedinstvo s Kristom preko euharistije nije bilo samo jedan od posrednih ciljeva Ivanova apostolskog rada u okviru crkvenog usmjerenja odgajnika, nego i objekt njegove kateheze. On nije pisao mnogo tekstova niti poseban traktat o euharistiji, ali gotovo sve njegove odgojne

2 I. MERZ, *Put k Suncu*, FTI, Zagreb 1993., str. 111.

3 *Isto*, str. 160.

intervencije, bilo pismene ili usmene, nose euharistijski pečat. Posvuda je po njegovim spisima rasuto njegovo uvjerenje o vrijednosti i potrebi euharistijskog života. Naravno da je i na tom području prednjačio i svojim iskustvom i svojim primjerom. Stoga je i mogao tako uvjerljivo naglašavati potrebu i vrijednost euharistijskog života.

Od mnogih njegovih tekstova u tome smislu navest ćemo samo jedan, a napisao ga je nakon povratka s hodočašća u Rim. »Ako Orlovstvo hoće ostati na pravoj liniji i biti ispravan pokret u velikom sklopu svih mogućih pokreta u krilu svete Crkve, mora biti pokretom papinskim. Euharistija i Papa trebaju biti korijen, vrelo i počelo Orlovstva. Euharistiju i Papu valja dati našem narodu.«⁴

2.3.1.2. Crkva. Njegovo iskustvo i doživljaj Crkve bili su privilegirani sadržaji njegova vjerskog odgoja. Piše dr. Kniewald: »Njegova misao o Crkvi kao duhovnoj zajednici svih pravovjernih s jednim učiteljem na čelu, Kristovim namjesnikom, Sv. Ocem papom, nije bila samo sanja njegove duše, nego je Crkva objektivna realnost, koja je poprimila život u njegovoj velikoj duši i koju je on htio ostvariti u dušama svih hrvatskih katolika, realno i praktički«⁵.

2.3.1.3. Liturgija. Potpuno uvjeren iz osobnog iskustva da liturgija ima neizostavnu vrijednost za duhovni život pojedinca, učinio ju je objektom svoga odgojnog rada. Za ilustraciju spomenimo seriju njegovih članaka, pravih kateheza, što ih je objavljivao u *Posestrimstvu*, časopisu za žensku mladež od 1922. do 1925. Ti članci predstavljaju cijeli mali tečaj liturgije za čitateljice toga lista. Ne smijemo također izostaviti njegov programatski članak *Duhovna obnova po liturgiji*, u kojem detaljno razrađuje tri savjeta što ih daje onima koji žele živjeti dubljim duhovnim životom. Ta tri savjeta glase: 1. Čitaj svaki dan duhovno štivo, da bi mogao shvatiti liturgijske tekstove, 2. Meditiraj svaki dan na temelju misala, 3. Ne prisustvuj misi a da se kod nje i ne pričestiš.

2.3.1.4. Marija. Osobno iskustvo pobožnosti prema Majci Božjoj napose se očitovalo u štovanju Gospe Lurdske. Lurdski događaji za njega imaju veliku apologetsku vrijednost,

pa im je stoga posvetio brojna predavanja, članke i jednu brošuru. Lurd mu nije samo mjesto pobožnosti prema Gospi nego i potvrda nadnaravnosti i istinitosti kršćanske vjere, što je često navodio u svojim spisima i javnim nastupima.

2.3.1.5. Crkveni dokumenti. Daljnji sadržaji njegova katehetsko-odgojnog rada bili su dokumenti crkvenog učiteljstva. Osim što su bili objekt njegova osobnog čitanja i studija, ti su dokumenti bili privilegirani predmet njegove kateheze, bilo pisane ili usmene. Mnogi njegovi članci, napose oni objavljeni tijekom svete godine 1925. u rubrici Vječni Rim u časopisu *Za vjeru i dom*, ili su direktan komentar crkvenih dokumenata i papinskih enciklika, ili su puni citata iz njih.

Spomenimo zanimljivo zapažanje Dušana Zanka, Ivanova prijatelja: »Enciklike, enciklike! Samo su lepršale oko naših ušiju poput lastavica. Lovili smo pogdjekoju kap iz tih čarobnih rimskih vaza i ne dosežući im slatkoće i vrijednosti. A on je samo crpio, crpio, neumorno dan i noć crpio... Magična je bila moć dr. Merza i samo se njoj ima zahvaliti da je ta strana i nepoznata riječ našla neku toplinu u našoj duši. Zrak je najednom postao prepun enciklika. Sve je počinjalo i svršavalo s njima. I dobri, siromašni radnici i šegrti, i oni su saznali za enciklike i njima je gorjelo srce dok im je govorio iz njih i po njima. I katolički tisak najedanput ih je počeo citirati...«⁶

2.3.2. Kršćanski moral

Sljedeće široko polje Ivanova djelovanja u vjerskom odgoju bila je obrana i primjena načela kršćanskog morala, napose unutar orlovske organizacije. Bio je to sastavni dio Merzova apostolata i sadržaj brojnih njegovih članaka.

Ako je itko kod nas snažno i praktički zahvatio u kompleksnost suvremenog života, bio je to dr. Ivan Merz, tvrdi za njega njegov

4 I. MERZ, *Orlovi u Rimu*, u: »Katolički tjednik« (1925), br. 13, str. 5-6.

5 D. KNIEWALD, *Dr. Ivan Merz – život i djelovanje*, Zagreb 1932., str. 169.

6 *Duša dr. Ivana Merza*, u: »Život« (1938), br. 5, str. 255.

prvi biograf dr. D. Kniewald. O tom svjedoče njegove knjižice »Ti i ona«, »Katolici i novi plesovi«, njegova pisma mladim prijateljima u Orlovskoj straži i brojni njegovi članci. Praktički nije bilo moralnog problema o kojem Merz nije dao svoje mišljenje, koje je uvijek temeljio na crkvenom nauku i dokumentima crkvenog učiteljstva.

2.3.2.1. U svome članku *Smjernice za obnovu kršćanskih čudorednih običaja*⁷ Ivan Merz objavljuje pravi *mozaik raznih smjernica crkvenog učiteljstva* o svim moralnim problemima tadašnjeg vremena: koedukaciji, nadzoru mladih od strane roditelja, zabavi, kazališnim priredbama, alkoholizmu, aktivnosti žene u javnom životu, ženskom odijevanju, plesovima, glazbi i pjevanju, kupanju, katoličkoj gimnastici, kinu i kazalištu, štetnosti lošeg tiska i drugima.

Prati što se o tome piše u stranom tisku među katolicima i donosi izvještaje i članke. Gdje god koji biskup piše o moralnim temama, naručuje dokumente. Tako su mu npr. poslije smrti stigli dokumenti biskupa iz Kanade.

2.3.2.2. Drugo veliko područje na kojem se Ivan Merz zaustavio i posvetio mu dosta truda i vremena bila je *predbračna čistoća, ljubav, seksualnost, priprema mladih za brak, čuvanje čistoće prije braka*. S tom je svrhom objavio i posebnu knjižicu »Ti i ona«, namijenjenu zrelijoj muškoj omladini, te brojne druge članke.

2.3.2.3. Merz je dotaknuo i *problem glazbe s moralnog područja*. Napisao je spis, za sada još u rukopisu, pod nazivom »Glazba i katolicizam« u odnosu na Orlovstvo, u kojem govori o glazbi općenito, a onda primijenjenoj u apostolatu u Orlovstvu.

2.3.2.4. Budući da je sastavni dio orlovskog odgojnog programa bila *tjelovježba*, Merz je nastojao i tu stranu produhoviti, dati tjelovježbi duhovni smisao i vrijednost. Stoga je sastavio djelo, koje je još u rukopisu, a nosi naslov: »Ljudsko tijelo i tjelesni odgoj u svjetlu Katoličke crkve«. U njemu uz pomoć brojnih crkvenih dokumenata izlaže vrijednosti fizičkog odgoja, koji međutim mora uvijek biti podređen duhovnim vrijednostima.

2.3.2.5. Niti *politički život Merz nije ostavio nedirnutim*. Osim članaka na tom području Merz je napisao djelo, za sada također u rukopisu, pod naslovom: »Načela katoličke političke akcije«. Tu on donosi veliki mozaik citata iz raznih crkvenih dokumenata, izjava papa, biskupa, teologa o tome kakav stav treba kršćanin zauzimati u politici i gdje i kako se politički angažirati. Njegovo stajalište je veoma jasno: Dok se s jedne strane Crkva i društva Katoličke akcije ne mogu opredjeljivati za stranačku politiku, da ne bi time bilo kompromitirano nadnaravno poslanje Crkve, s druge strane katolici se mogu, dapače trebaju se angažirati i politički, nastojeći da u društveni život unose načela Evanđelja, kršćanskog morala i vjere. Zato se trebaju opredjeljivati za onu stranku koja najbolje brani kršćanska moralna načela.

2.3.2.6. Posljednji članak što ga je Merz objavio, a izišao je nakon njegove smrti u *Kalendaru Srca Isusova i Marijina* za godinu 1929., nosio je naslov *Prava ljubav k domovini*. Sažetak članka je ovaj: *pravi patriotizam* sastoji se u tome da se ne ograničava samo na ovu zemlju, nego čovjek pomaže svojim sunarodnjacima da ostvare onu svrhu zbog koje su stvoreni, usmjerava ih se na vječnost, gleda se posljednji cilj, a to je nebo. Njegov je zaključak: bez vjere nema pravog rodoljublja.

2.3.2.7. Mnoge stranice svojih spisa, predavanja, razgovora i pouka Merz je posvetio *ženskom pitanju*, bilo da se radi o dostojanstvu žene, bilo o pozivu na apostolat, bilo da govori o posvećenom djevičanstvu, bilo o ulozi žene u društvu.

2.4. Metodologija u vjersko-odgojnom radu Ivana Merza

Iz svega rečenog mogu se već uočiti osnovne crte metodologije koje je Ivan Merz slijedio u svome odgojnom radu.

Crkva u svojoj mnogostrukoj realnosti za Ivana Merza nije bila samo jedan od ci-

⁷ I. MERZ, *Smjernice za obnovu kršćanskih čudorednih običaja*, u: »Katolički tjednik« (Sarajevo), (1928), br. 12, 13, 14.

ljeva prema kojima je privodio mlade ljude, niti je bila samo sadržaj njegovih kateheza. On je potpuno prihvatio stoljetnu metodologiju koju Crkva predlaže i slijedi da bi ostvarila svoju spasenjsku misiju vodeći ljude prema vječnom spasenju. Sva sredstva i metode koje Crkva upotrebljava i savjetuje, Ivan je prihvatio, dapače on ih obogaćuje svojim refleksijama i inicijativama, ali uvijek u skladu s crkvenim učenjem i metodama. I ovdje važi temeljno njegovo načelo: sve je to on sâm najprije u svome osobnom životu ostvarivao, po tim je metodama svoj duhovni život vodio i provjeravao ih je u praksi, da bi ih onda mogao primjenjivati i u svome apostolatu.

2.4.1. Formacija za apostolat

2.4.1.1. *Duhovni život* je za Merza temeljni uvjet svakog apostolata. To je jasno izrekao u jednom svom predavanju, koje je potom objavio i kao članak pod nazivom *Sticanje podmlatka*⁸. U njemu Merz jasno kaže: »Temelj našega rada i uspjeha u našem apostolatu leži u nama samima, u našem odnosu k Isusu koji u nama treba živjeti«. I odmah navodi sredstva koja nas sjedinjuju s Isusom: dnevna meditacija, prisustvovanje sv. misi, primanje sakramenata, ispit savjesti, dnevno čitanje duhovnog štiva. »Ako to činimo, Isus će početi živjeti u nama« – zaključuje na kraju.

2.4.1.2. *Duhovne vježbe*. Sredstvo za usavršavanje duhovnog života bez sumnje jesu duhovne vježbe. Merz ih je sam obavljao i tople ih preporuča drugima. Sačuvane su nam mnoge njegove odluke koje je provodio u duhovnim vježbama. U svojim duhovnim vježbama, razmišljajući o apostolatu među orlovima, piše: »Orlovska bi organizacija iskazala najveće dobročinstvo svojim članovima, ako bi za njih priređivala duhovne vježbe«.⁹

2.4.1.3. *Liturgija*. Merz smatra liturgiju najboljom pedagogijom. U članku *Duhovna obnova po Liturgiji* piše: »Na temelju Liturgije svaka se pojedina duša odgaja. Može se reći da je Liturgija pedagogija u pravom smislu riječi, jer pomoću nje vjernik proživljava u svojoj duši sve faze vječnoga Kristova života«.¹⁰ U istom programatskom članku

Merz daje savjete kako treba organizirati vlastiti duhovni život na temelju liturgije.

2.4.1.4. *Katolička akcija*. Načela Katoličke akcije bez daljnega ulaze u Merzovu apostolsku metodologiju kao sastavni dio njegova rada. No treba naglasiti da nije Katolička akcija kao takva privlačila njegovu pozornost, nego u prvom redu zbog toga jer ju je papa pokrenuo i Crkva ju je tada svesrdno preporučivala.

2.4.2. Konkretna metodološka načela za apostolat

2.4.2.1. *Izravni apostolat*. U svom članku *Sticanje podmlatka*¹¹ Merz je dao jasna i potpuno razrađena načela kako netko može i treba raditi kao apostol. Već na samom početku članka napisao je ove riječi: »Naslov ovog predavanja mogao bi biti: kako će katolički organizirani student raditi za spasenje duša«. Nakon što je istaknuo temeljno načelo koje se sastoji u našem odnosu s Isusom koji u nama treba živjeti, sljedeće načelo mu je: kontakt i rad s bližnjim. Tu je Merz praktički opisao samoga sebe i svoj način pristupa bližnjemu. Naglašava da iz nas treba isijavati nadnaravni mir, zatim taj kontakt treba biti pun milosrđa, razumijevanja i ljubavi. Nadalje, imajući u vidu poteškoće koje susreće apostol u svome radu, apostol treba razlikovati krive ideje od besmrtnih duša osoba koje ih zastupaju. Apostol treba biti svjestan da je on predstavnik Isusa Krista, za kojega daje svjedočanstvo.

Posljednje načelo Ivan vidi u međusobnom odnosu članova katoličke organizacije: oni se trebaju uzajamno pomagati i ljubiti. Nije dovoljno da njihove veze budu samo službenog karaktera, nego se trebaju gajiti prava kršćanska prijateljstva, koja su rezultat istih ideala i koja traju vječno jer su im i ideali vječni.

8 I. MERZ, *Sticanje podmlatka*, u: »Luč« (1923), br. 1-2, str. 14-16.

9 I. MERZ, *Bilješke iz duhovnih vježbi*, 1926. Navedeno u: I. MERZ, *Put k suncu. Odabrani tekstovi Ivana Merza*, FTI, Zagreb 1993., str. 107-113.

10 I. MERZ, *Duhovna obnova po Liturgiji*, u: »Luč« (1924), br. 1, str. 11-17.

11 Usp. I. MERZ, *Sticanje podmlatka*, nav. čl.

2.4.2.2. Važnost katoličkog tiska. Posebnu pozornost Merz je posvetio pisanom apostolatu, pisanoj riječi. Čak je i sâm imao najozbiljniju želju da osnuje katolički dnevnik po uzoru na francuski *La Croix*. U Parizu je već bio posjetio uredništvo toga lista i upoznao se s organizacijom tiska i izdavanja.

2.4.2.3. Razna pojedinačna načela

- a) *Razboritost.* Inzistirao je da mladi članovi katoličke organizacije trebaju 90% svoga rada i slobodnog vremena utrošiti za svoju izobrazbu, a tek 10% za sâm apostolat.
- b) *Trpljenje.* Ivan je svjestan kako je trpljenje veliko sredstvo apostolata. Zato potiče one koji trpe da prikažu svoje trpljenje za uspjeh apostolskog rada onih koji rade na njivi Gospodnjoj.
- c) *Pedagogija primjera.* Kad god nađe kakav uzoran život mladih, piše članke o njima, da druge potakne njihovim primjerom.¹²
- d) *Ideja vodilja za školsku godinu* u katoličkoj organizaciji trebala je po njegovu mišljenju objedinjavati sve apostolske aktivnosti.
- e) *Savjeti za čuvanje čistoće srca.* Merzu je posebno na srcu da mladež sačuva čistoću svoje duše i tijela. U odgovoru na pitanje jedne ankete daje savjete i preporuča sredstva kako da se ona očuva: »Oduševljenje za sv. Crkvu, koje se temelji na poznavanju vjere. Dnevna sv. Pričest, sistematsko dnevno svladavanje tijela, u jelu, naglom ustajanju iz kreveta, redovita tjelovježba barem 10 minuta dnevno«.
- f) *Pedagogija svakog susreta.* S Merzom se nije moglo započeti razgovor o kakvoj beznačajnoj stvari a da on za pet minuta nije skrenuo razgovor na vjersko, teološko ili crkveno, piše o njemu Dušan Žanko.¹³

2.5. Uspjeh Merzovog odgojnog rada

Sve što je Merz ostvario na području odgojnog rada nije ležalo samo u izvršnoj teoriji, niti u dosljednom primjenjivanju načela za koja je bio uvjeren da koriste odgajani-

cima. Njegov je uspjeh ležao u prvom redu u njegovoj svetačkoj osobi koja je sva bila prožeta vjerom; on je sva ta načela već primjenjivao u svome osobnom životu. I odatle snaga njegovog odgojnog rada. U njemu su mogli vidjeti ostvareno ono što je tražio od drugih. Otud njegov odgojni utjecaj za života, ali još više i nakon smrti.

Ovaj dio možemo završiti riječima Tona Smerdela: »Malo je ljudi, koji su djelom, pismom i riječju tako na mene djelovali i dnevno mi bili uzori u praktičnom radu u Katoličkoj akciji kao on. Priznajem da ga nikad nisam vidio, ali sam iz svakog rada koji je on napisao osjetio snagu, jer je možda on bio jedini među nama koji je sve ono što je napisao, napisao u svetom zanosu i blistavom okrilju nerazjašnjene Milosti. To je bila njegova snaga, a i danas je. Zato je mogao djelovati na mladež i baš nju učiniti onom koja će braniti Boga... Mislim da su sa mnom na isti način ovo proživjele stotine naših intelektualaca, a onda skupili ruke svoje i rekli: Bože neka nas duh našega pokojnog Merza brani i nek ostane s nama, jer se smrkava, a put je dalek«.¹⁴

3. KAKO LIK IVANA MERZA UPOTRIJEBITI U KATEHEZI

Pri kraju ovoga našeg izlaganja o Ivanu Merzu možemo postaviti pitanje može li se primjer Ivana Merza, njegov rad i sva njegova bogata duhovna baština upotrijebiti u katehezi; može li današnji vjeroučitelj naći kakvu pomoć u primjeru Ivana Merza. Ima sigurno nekih stvari u Merzovu životu koje su povijesno uvjetovane, koje pripadaju onom vremenu kad je Merz živio. Npr. njegova angažiranost u katoličkoj organizaciji orlovstva koja danas više ne postoji, ili njegovo promicanje ideja Katoličke akcije, koja

12 Među ostalima, to su bili: Pierre Poyet, ing. Drago Marošević i dr. Usp. I. MERZ, *Dak-apostol Pierre Poyet*, u: »Luč« (1922) br. 1/2, str. 24-27; I. MERZ, *Ing. Dragan Marošević*, u: »Vjesnik Marijinih kongregacija« (1927)5, 70-71.

13 D. ŽANKO, *Duša dr. Ivana Merza*, u: »Život« (1938)5, str. 255.

14 T. SMERDEL, *In gloriosam memoriam*, u: »Nedjelja«, 18. V. 1930.

je u ono vrijeme bila u počecima, u usponu, a kod nas je nakon 2. svjetskog rata bila zabranjena i sve do danas se nije obnovila. No stavljajući na stranu te povijesne okvire u kojima se odvijao Merzov apostolat, u njegovoj duhovnoj baštini, njegovim spisima, tekstovima te apostolskim ostvarenjima ima mnogo ideja, načela, misli, stavova, sadržaja i metoda koje su aktualne i danas. Spomenimo samo njegovu potpunu otvorenost Bogu, njegov molitveni i sakramentalni život, njegov uspon prema kršćanskoj svetosti kroz svladavanje svoga tijela, svojih negativnih nagnuća i strasti, njegovu svijest da je katolička vjera njegovo životno zvanje i mnogo toga drugog u njegovu životu. To su vrijednosti koje ne zastarijevaju. Riječi koje su njegovi mladi štovatelji i sljedbenici ispisali zlatnim slovima na bijelu svilenu vrpcu na vijencu koji su mu donijeli na grob posve su aktualne i danas: »Hvala Ti, orle Kristov, što si nam pokazao put k Suncu«.

Tko želi primjer Ivana Merza upotrijebiti u katehezi, sigurno treba najprije upoznati njegov život, njegove ideje, njegova ostvarenja. Već sâm taj susret s Merzom sugerirat će mu što iz njegove bogate duhovne baštine predložiti mladima. Primjer Ivana Merza je najprikladniji da se predstavi vjeroučenicima u srednjoj školi, a može i u završnim razredima osnovnih škola. Mladi u toj dobi koji traže uzore, ideale s kojima se žele identificirati, model po kojem izgraditi svoj život, mogu u Ivanu Merzu veoma lako naći kršćanski model po kojemu valja izgrađivati svoj karakter, svoju osobnost.

U nastavku donosimo naznačene teme iz Merzova života. One bi se mogle obraditi i kao cjelovite kateheze, a mogle bi poslužiti – uz dodatnu nadopunu njegovim tekstovima – i kao ilustracija kad se u katehezi obrađuje određeni sadržaj s kojim se može povezati Merzovo iskustvo vjere.

3.1. Ivanov dnevnik – svjedok mladenačkog dozrijevanja i djelovanja milosti Božje

Prvo sredstvo koje vjeroučitelj može upotrijebiti u katehezi pokazujući kako se izgrađuje osobnost i kršćanski nazor na svijet jest Merzov dnevnik koji je u glavnini već

objavljen u prethodnim publikacijama Ivana Merza. U dnevniku možemo pratiti mladog Ivana kako se kroz oluje mladosti, kroz sumnje, razmišljanja, moralnu borbu uspinje prema zreloom shvaćanju kršćanstva. Upravo te stranice njegova uspinjanja – njegovo lutanje, traženje, razmišljanje – čine ga blizim svakom mladom čovjeku koji u sebi doživljava s jedne strane težnju prema određenim idealima, a s druge pak slabost, podijeljenost, teškoće u ostvarenju tih ideala. O tome kako je to Merz ostvarivao u svome životu, svjedoči njegov dnevnik.

Drugo što je u dnevniku vidljivo jest djelovanje milosti Božje u duši, što možemo pratiti na svakoj stranici. Bog djeluje i poziva svakog čovjeka. Da li mu se čovjek odaziva? Odgovor daje svatko za sebe, a potvrđuje se u praksi. Merz se spremno odazivao poticajima Božje milosti i s njome je surađivao dok nije od svoje duše učinio »remek-djelo«, kako je sam svojedobno zapisao u dnevniku.

Upravo ti dijelovi Ivanova dnevnika su najzanimljiviji za mladog čovjeka. Pokazuju mu kako se malo-pomalo izgrađuje karakter, kako se boriti protiv slabosti, nadvladavati kušnje, moralna lutanja, kako se snalaziti u borbi za moralnu čistoću. Tu su njegove težnje za usavršavanjem svoje duše, za izgrađivanjem kršćanskih stavova itd. Posebno su lijepe Merzove misli o Bogu, vječnosti, smrti, prolaznosti i napose one o Kristu nazočnom u euharistiji.

3.2. Izgrađivanje karaktera

U Merzovim spisima nalazimo mnogo materijala koji nam svjedoči kako je Ivan, osjećajući veliku težnju za usavršavanjem svoje duše, upotrebljavao sva sredstva da bi izgradio svoj karakter, da bi energije svoga duha i tijela stavio pod kontrolu razuma i volje i kršćanskih moralnih načela. Merz nam je ostavio dokaze o brojnim svojim nastojanjima u onome što nazivamo kršćanskom asketom. Najprije su tu duhovne vježbe koje je Merz redovito obavljao svake godine. U tim duhovnim vježbama donosio je odluke. Posebno te njegove asketske odluke, njegova pravila života, mogu postati veoma zanimljiv

primjer i poticaj za mladog čovjeka koji želi ići Božjim putem, i to onim uskim putem koji vodi u život. Divljenja je vrijedno Merzovo nastojanje na tom području kršćanskog uspona prema savršenosti. Posebno spominjemo njegovo nastojanje oko očuvanja čistoće srca, duše i tijela. S 19 godina zavjetovao se na predbračnu čistoću i molio se napose Bl. Djevice Mariji da mu pomogne čuvati čistoću srca.

3.3. Molitveni i euharistijski život

Merz je bio čovjek duboke molitve i euharistijskog života. Napose o tim temama ostavio nam je dragocjene zapise. Cilj je svake kateheze ne samo predati znanje o vjeri nego i privesti vjeroučenika dubljem kršćanskom, molitvenom sakramentalnom životu. O tome kako je to Merz od svoje mladosti živio i radio može se naći puno dokumenata u njegovu životu i spisima. Lijepi tekstovi o euharistiji nastali kao plod osobnog doživljaja Kristove nazočnosti mogu biti dragocjen materijal kad se obrađuje tema euharistije.

3.4. Liturgijski život

Ako igdje onda na području aktivnog sudjelovanja u liturgiji Merz ima što reći. Kad je riječ o tome kako mladoga čovjeka usmjeriti prema liturgijskom životu, kako osmisliti njegovo sudjelovanje na misi, tu nam je Merz svojim idejama i spisima pravi putokaz. On je sâm živio od liturgije i može se reći za liturgiju. Tema njegove doktorske disertacije jest liturgija i francuski pisci. Po svojim ostvarenjima na liturgijskom polju, svojim spisima, smatran je jednim od promicatelja liturgijske obnove u Crkvi u Hrvata. Prva disertacija koja je o Merzu napisana jest upravo o toj temi: »Merz – promicatelj liturgijske obnove u Hrvatskoj«. ¹⁵

3.5. Laik, apostol, katolički intelektualac

Crkva danas sve više treba i traži laike da se djelatno angažiraju u crkvenim službama, napose u apostolatu, u radu za širenje Radosne vijesti evanđelja, u širenju Kristo-

va kraljevstva u dušama. »Merz je čovjek kakvog traži Drugi vatikanski sabor« – izjavio je banjalučki biskup A. Pichler u jednoj svojoj propovijedi o Ivanu Merzu. Tko god samo malo bolje upozna Ivanov život i rad, učit će koliko on u sebi utjelovljuje uzor laičkog apostolata, primjer kršćanina koji svoju vjeru ne živi unutar svoja četiri zida nego je uvjerljivo svjedoči svojim životom i svojim aktivnim izravnim radom u širenju Božjega kraljevstva. Na tom području svaki vjeroučitelj moći će Merza predstaviti kao uzor laičkog apostolata. Njegova rečenica, koju je i Papa citirao – »Katolička vjera je moje životno zvanje« – jest jasna potvrda onoga što je radio tijekom cijeloga života. Ovu rečenicu pisao je još u Parizu kao student svojoj majci. Kad je došao u Zagreb, savjesno je izvršio to svoje životno zvanje za koje je osjećao da mu ga Bog daje.

3.6. Osmišljenje boli, patnje i smrti

I na području trpljenja Merz ima što reći svakome tko se susreće s tom tajnom ljudskog života. O tome kako se on prema svemu tome odnosio, ostavio nam je najprije dragocjene zapise u svome dnevniku; ti su tekstovi plod njegova ratnog iskustva kad je gledao izravno smrti u oči i podnio razna trpljenja što ih rat sa sobom donosi. Ako itko onda je Merz bio jedan od profitera 1. svjetskog rata, jer je upravo kroz patnju i bol došao do pravog shvaćanja smisla života. Čuvena je njegova rečenica: »Zahvalan sam Bogu što sam sudjelovao u ratu, jer me je rat naučio mnogomu što ne bih nikada inače spoznao. Želim živo da opet postanem slobodan i da uskladim svoj život prema onome što sam spoznao da je pravo«. ¹⁶ Susret s križem nastavio se i nakon rata, samo u drugim oblicima, o čemu nam je Merz ostavio također dragocjenu dokumentaciju.

15 Napisao ju je i obranio dr. Marin Škarica na Papinskom liturgijskom institutu u Rimu 1975. godine Usp. M. ŠKARICA, *Ivan Merz – iniziatore del movimento liturgico in Croazia*, Roma 1975.

16 I. MERZ, *Pismo ocu s talijanskog ratišta*, 23. VIII. 1917., u: I. MERZ, *Put k suncu*, FTI, Zagreb ²1993., str. 76.

3.7. Žrtva života za mladež – kruna Merzova života

Završetak života Ivana Merza posebno je zanimljiv i važan. Bog je od njega tražio da mlad umre. On je to predosjećao. Merz nije dopustio da niti taj njegov posljednji čin ostane neiskorišten. Svjestan da umire mlad, prikazuje Bogu svoj život za hrvatsku mladež. Umire kao žrtva koja se prinosi, izliva Bogu na ugodan miris, kao što je već prije takav bio i cijeli njegov život. Prije nego što je i tim činom osmislio svoju smrt, Ivan je učinio još nešto. Znajući da će umrijeti mlad, sastavlja sam svoj nadgrobni natpis u obliku testamenta, koji danas stoji uklesan na njegovu grobu u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu. U nekoliko rečenica sažeo je ukratko cijeli svoj život, svu svoju vjeru u onostranost, svu svoju nadu u vječno Božje milosrđe. Taj je tekst toliko vrijedan da bi mogao biti predmet cijele jedne kateheze kako se kršćanski ide u susret smrti. Evo teksta toga Ivanova nadgrobnog natpisa:

Umro u miru katoličke vjere. Život mi je bio Krist a smrt dobitak. Očekujem milosrdje Gospodinovo i nepodijeljeno, potpuno, vječno posjedovanje Presvetog Srca Isusova. Sretan u miru i radosti. Moja će duša postići cilj za koji je stvorena.

3.8. Tekstovi za meditaciju

Za kraj možemo dodati još i ovo. Ivan Merz je puno toga napisao i u svojim spisima nam je ostavio dragocjenu duhovnu baštinu svoga religioznog iskustva. Njegovi tekstovi su pravi izvor za meditaciju i razmišljanje. Glavnina tih tekstova objavljena je u knjizi *Put k Suncu*. Za vjeroučitelje koji organiziraju meditativne susrete s mladima oni mogu izvrsno poslužiti za meditiranje i razmišljanje o vjerskim istinama.

4. MLADI SUSREĆU IVANA MERZA

4.1. Konkretna iskustva vjeroučitelja

Da sve što je gore rečeno o mogućnosti primjene religioznog iskustva Ivana Merza u katehezi ne bude samo teorija, ovdje donosi-

mo i nešto sasvim konkretno, tj. izjave kako su pojedini mladi ljudi doživjeli Ivana Merza.

Nekoliko vjeroučitelja, među njima i pisac ovih redaka, dali su tijekom posljednje tri godine svojim vjeroučenicima u srednjoj školi (Osijek, Drvar) da pročitaju kratku biografiju Ivana Merza¹⁷. Vjeroučenici su potom bili zamoljeni da kao domaći rad napišu na jednu stranicu svoje dojmove o Ivanu Merzu. Iz tih njihovih radova ovdje donosimo samo neke odabrane dijelove koji nam veoma mnogo govore. Kad se mladim ljudima omogući da susretnu dušu Ivana Merza, da uđu u carstvo njegovih misli i ideja, za mnoge to postaje veliko otkriće. Mnogi se osjete potaknuti na dublji kršćanski život. Njihova nutrina nađe odjeka u Merčevoj duši i obratno. Čista i sveta Ivanova duša ostavlja velik trag na dušama mladih koji traže ideale i puteve osmišljenja svoga života. Zbog opsega ovoga članka ovdje objavljujemo samo probrane izvatke, a tekstovi ostalih učenika mogu se naći u *Glasilu Postulature Ivana Merza* iz godine 1997. i 1998.

4.2. Izjave mladih o Ivanu Merzu

Treba slijediti Božji put i graditi duhovni život

Na temelju pročitane biografije Ivana Merza shvatio sam da treba slijediti Božji put i graditi duhovni život, jer čovjek, ma kako bio materijalno zadovoljan, bez izgrađenog duhovnog života nije potpuna ličnost, i bez odricanja i žrtve nema zadovoljstva i duševnog mira. (*Miroslav Marinić, Ia*)

Dar Božji ovome svijetu

Ivan Merz je izvor dobrote i ljubavi. Mladić koji je bio potreban kao kapljica kiše za vrijeme suše, ili mala mrvica kruha za vrijeme gladi. On je Božji dar ovome svijetu. (*Ljiljana Pavlić, Ia*)

Imao je životni cilj i ostvario ga je

Posebno me se dojmilo što je Ivan Merz imao cilj u životu i ni na koji način nije posu-

17 Usp. Božidar NAGY, *Ivan Merz, istaknuti laik u svjedočenju Evanđelja*, Postulatura za beatifikaciju Ivana Merza, Zagreb 1996.

stao nego ga je ostvario onako kako je želio. (*Renata Josipović, Ia*)

Ivan Merz je osoba koja je bila odlučna i znala što želi u životu. Osobno me je potakao na razmišljanje da i ja pronađem svoj pravac u životu. (*Marijana Franjičević, Ia*)

Svima je bio svjetlost

Ivan Merz je svima bio kao svjetlost koja svojim zrakama produbljuje duh i osobnost. Jesmo li se ikada upitali otkuda mu sva ta snaga, volja, dobrotu i razumijevanje drugih? Pravi odgovor je u vjeri koja je u njemu živjela. Kao što je on drugima bio put i sunce, to je za njega bila vjera koja je u njemu sve više plamtjela. (*Lidija Brkić, Ia*)

Potaknuo je i mene na promjenu života

On je u meni probudio osjećaj da nije sve tako crno i da svaka stvar ima i svjetliju stranu i spoznaju da smrt nije kraj nego početak ljepšeg života. (*Branislav Mijatović, IIa*)

*Bio je »oči« za mlade
pokazujući im pravi put*

Dr. Ivan Merz, istaknuti katolički laik, bio je bez sumnje veliki čovjek, i što je još važnije: vjerovao je. (*Romeo Gavran, IIa*)

*Jedan od onih koji su
Evandjelje sproveli u život*

Meni je ovaj posebni čovjek, na svoj posebni način, otvorio oči i rekao mi nešto o duši, o vjeri i o Bogu. Posebno me fascinira to da je on od svoje duše htio učiniti remek-djelo. Težio je za savršenstvom, što je na neki način i uspio. On je jedan od onih ljudi koji su Evandjelje sproveli u život. (*Josipa Grgić, IIa*)

Merz uvodi u svijet ljubavi, mira i radosti

Evo u ove posljednje dane zimskoga raspusta, čitajući knjigu o Ivanu Merzu, kao da sam ušao u potpuno nov svijet, svijet pun ljubavi, kršćanstva, mira i radosti. Bio sam očaran Ivanovom ljubavi i požrtvovnosti kad je u pitanju Bog i sve sveto. (*Igor Gvozdenović, IIa*)

Vjera – vrijednost koja pobjeđuje zlo

Ivanova ratna iskustva promijenila su njegov nazor na svijet. Čitajući Ivanove mi-

sli, riječi koje je napisao pomogle su mi i objasnile osjećaje koje proživljavam sada poslije rata. U ratu sam bila mala izgubljena djevojčica koja nije mnogo razumjela, ali se mnogo toga u mom životu naglo promijenilo. U Ivanovu životu pojavila se jedina vrijednost koja pobjeđuje zlo, a to je kršćanska vjera. I meni vjera znači sve, u njoj nalazim sve svoje odgovore. (*Nataša Marčić, IIa*)

*Pokazao mi je odgovore
na mnoga nejasna pitanja*

U Ivanu Merzu otkrila sam svoga velikog prijatelja, koji mi je dao odgovore na mnoga meni nejasna pitanja i pokazao mi kako postati što sličniji Isusu, kako biti svet, a ne biti još proglašen svecem. Prikazao je svoj život kao žrtvu Bogu za hrvatsku mladež, a i ja sam član te zajednice, i kako onda ne voljeti čovjeka koji je živio da bi nam pokazao pravi put, tj. put k Isusu. Na nama je da mu se odužimo, a to znači da nastojimo biti mu slični. (*Anita Lukić, IIa*)

*Potiče nas da postanemo
Kristovi dušom i srcem*

Taj smjeli borac za Boga i Crkvu probudio je u meni vjernog slugu, negdje u meni javi se iskra, daje mi snagu za nova jutra, javi se odnekud spasenjski glas i ono što zovemo smisao življenja. Osjetih žarko da moram živjeti kako za sebe tako i za druge. Moram pomoći bližnjemu svome da nađe svetost duboko u sebi, da postane Kristov i dušom i srcem. (*Ivona Džambo, IIa*)

*Poziv laika ostvario je
na najbolji mogući način*

On nam je pokazao kako se poziv laika može ostvariti na najbolji mogući način, na način ljubavi prema bližnjemu. Želim da mi Ivan Merz bude uzor u životu, uzor u vjeri i ljubljenu Boga Isusa Krista. (*Darko Martinović, Ib*)

*Njegova razmišljanja
nose me u svijet ljubavi, nade i vjere*

Sve njegove dileme djeluju mi poznate i bliske, njegova upornost me raduje i oduševljava, a njegova razmišljanja nose me u novi svijet, svijet ljubavi, nade i vjere, koji kroz njega zrači uistinu primamljiv i neophodan. (*Vedrana Lekić, Ib*)

Ispunio je život vjerom i ljubavlju

Doživjela sam ga kao svetog čovjeka koji je život ispunio vjerom i ljubavlju, čovjeka koji je osjetio svetost života. (*Vanessa Mustedan, Ib*)

Svaka njegova riječ potakla me na razmišljanje

Sretna sam što sam čula i barem malo upoznala Ivana Merza, njegova dobra djela i što pripadam istom narodu kojem je i on pripadao. (*Adrijana Vrljičak, Iib*)

Svaka Ivanova riječ me je potakla na duboko razmišljanje o mojemu daljnjem životu. (*Dajana Martinović, Iib*)

Sjajna zvijezda na zemlji

Moram priznati da sam čitajući kratku biografiju Ivana Merza osjetila potrebu za boljim kršćanskim životom. Izuzetno mi se sviđa odlomak iz njegova dnevnika: »Htio bih biti ponizan, silno ponizan! Svu onu prirodenu oholost uništiti i ponizno težiti za istinom, samo zbog te same istine...« Sav Ivanov život bio je zapravo jedna sjajna zvijezda na zemlji, koja je svojom treperavom svjetlošću isijavala ljubav, toplinu i osjećaj bezgrešnosti. (*Marinela Radojčić*)

Živjeti bolji životom

Kroz opis njegova života i djelovanja, osjetila sam kako bih i ja trebala živjeti nekim boljim životom i činiti što više uzornih djela, pomagati, svaki dan moliti i sačuvati vjeru u Boga. (*Sanja Vakanjac*)

Trebao je biti proglašen svecem već odavno

Svojom hrabrošću žrtvovao je sebe za sve nas mlade koji tako griješimo u životu, a onda kad je pročitaš, ovakva knjižica otvori ti oči pred Bogom i ljubav prema Ocu je još veća. Zato treba zahvaliti Ivanu Merzu na njegovoj žrtvi zbog nas i, što se mene tiče, trebao je biti proglašen svecem već odavno. Najviše od svega dojmila me se njegova borba za kršćanstvo i preobraćenje njegovih roditelja. ... Kad bih trebala pisati o njemu sve što me se dojmilo, ne bi bilo dovoljno 1000 listova i riječi jer on je jedinstven. Zato bih, umjesto toliko napisanog, rekla samo ovo: svi bismo trebali biti poput Ivana Merza. (*Marija Galinec*)

Sve je uronjeno u Božju volju

Osobno mi se kod Ivana najviše sviđa to što je na sve gledao kao na nešto što je uronjeno u Božju volju i što mu ništa nije bilo tako »crno« kao što se činilo. Voljela bih kada bi ljudi imali takvo gledanje na svijet. (*Marija Garić*)

Nešto se u meni prelomilo, promijenilo

Njegova ljubav i žarko iščekivanje da primi Isusovo Tijelo, pričest, mene su stavili na muku. Prvi put sam se tada čitajući upitala: Da li se i ja kao Ivan radujem pričesti, ili idem samo zato jer mi je pričest prešla u naviku. Zastidjela sam se i priznala da sam sebična, jer Njemu ne posvećujem svoje slobodno vrijeme i ne razgovaram s Njime preko pričesti. Od trenutka kad sam pročitala kako je Ivan primao pričest, nešto se u meni prelomilo, promijenilo. Nisam više ja, predala sam se Njemu. Sada znam razmišljati, znam da imam Prijatelja kakvog na ovoj zemlji neću naći. Prijatelja koji je uvijek uza me. (*Silvia Bago*)

Ima prekrasne misli o životu...

Čitajući ovu malu knjižicu o Ivanu Merzu, zaista sam se uvjerila da je zaslužio da postane svetac. On ima tako prekrasne misli o životu, o Bogu, o svemu. (*Ana Fumić*)

Poticaj na duboko razmišljanje

Čitajući ovu brošuru, neke su me stvari navele na duboko razmišljanje. Kako neki čovjek može svoj život toliko posvetiti Bogu, toliko vjerovati u Njega i težiti usavršavanju svoje vjere. Taj čovjek mora biti jako ponizan, a Ivan Merz to jest. Pravi je primjer kako bi trebao izgledati ljudski život na zemlji. Služiti drugima kao što je Isus služio nama. (*Andrea Delić*)

Unutarnja borba prevladana vjerom

Posebno mi se sviđa njegova rečenica: »Postoji li Bog? Ne molim li se fantomu svoje mašte?« Točno se vidi da se u njemu vodi unutarnja borba, koju kasnije prevladava vjerom u Boga. (*Ivan Zubac*)

Puno sam propustila što ga prije nisam upoznala

Priznajem, nikada prije nisam čula za Ivana Merza i vidim koliko sam propustila.

On je jedan od onih koji zaslužuju posebno sjajno mjesto u našoj Crkvi i u našim srcima. (Ana Marković)

Svatko se može pronaći u njegovu životu

Zbilja mu se divim zbog te velike njegove žrtve i sveg njegovog odricanja započeto još u najranijim danima života. Sviđa mi se i to što svatko može sebe pronaći u toj knjižici jer se i Merz u svom životu susreće s pitanjima i problemima koje susreće i današnja mladež. (Nataša Ibriks)

U moju dušu prodrlo je svjetlo koje kao da me pročistilo

Kada sam pročitala knjižicu, zamislila sam se i osjećala nekako čudno: kao da je u moje tijelo, u moju dušu prodrlo neko svjetlo, kao da me nešto pročistilo. »Hvala Ti, orle Kristov, što si nam pokazao put k suncu!« – rečenica je koju ću dugo pamtit i jer izražava ono što sam osjećala, tj. da je nešto prodrlo u moju dušu. Mislim da je to bilo sunce koje nam je Ivan svojom ljubavlju i vjerom prema Kristu pokazao. (Mirna Đeri)

U njegovu životu pronalazimo svoj život

Knjiga je na mene ostavila jak utisak. Čitajući je, kao da sam sama proživljavala svaki djelić. Ulila mi je hrabrost, a i povjerenje da ustrajem u vjeri i traženju svega onoga što je Ivan pronašao u Isusu. Naročito mi se sviđaju njegova razmišljanja o vjeri i svijetu koji nas okružuje. U ponekim njegovim zapisima kao da su zapisane moje misli, moja shvaćanja, moje molitve. Isto kao i Ivan, tijekom ovog domovinskog rata i ja sam se okrenula vjeri kao vrijednosti koja pobjeđuje zlo oko mene. Tek u ratu sam shvatila koliko mi vjera znači, a ova knjiga je tu vjeru još produbila.

U tamnim i hladnim noćima znala sam satima moliti za sve svoje bližnje i vrijeme provoditi u razgovoru s Bogom. To mi je uvelike pomoglo, oslonila sam se na Boga, koji je uvijek tu kad ga trebam. Hvala Ivanu Merzu na svemu, na tome što u njegovom životu pronalazimo svoj život, u njegovoj težnji svoju težnju, u njegovoj molitvi svoju molitvu. Slijedit ću njegov put, put Kristu, Put k Suncu. (Vlatka Đurić)

Usudila bih usporediti Ivanov život s konkretnim putokazom za nas mlade. (Martina Bilić)

Sav je usmjeren na Isusa Krista

Ova knjižica o Ivanu Merzu jako me se dojmila jer nisam mogao ni zamisliti da neki čovjek ima toliku vjeru u Boga i da sav svoj život usmjeri na vjeru u Isusa Krista. (Stjepan Levak)

Shvatila sam što znači prava vjera i pravi vjernik

U ovoj sam knjizi spoznala što znači biti pravi vjernik. Shvaćam i koliko je moja vjera slaba... I na kraju želim reći koliko je meni ova knjiga pomogla da shvatim što znači prava vjera, i potaknula me da makar na neki način upotpunim svoj vjerski život. (Iva Brezovac)

U njegovim riječima kriju se i moja razmišljanja

Iznenadilo me što je Ivan kao mladić bio vrlo svestran, bavio se raznim sportovima, a to govori o njegovom otvorenom karakteru. Najviše su me se dojmila njegova razmišljanja o Isusu: »Koliko je ljubav Njegova kad Neizmjernost daje nama malenima i ništavnima sebe na blagovanje«. Osjećam da mi je tako blizu, kao da se u njegovim riječima kriju i mnoga moja razmišljanja i htijenja.... Iznenadilo me što Ivan pridaje veliku važnost Papi i Crkvi. O tome ja baš nisam puno razmišljala, tek sada shvaćam koliko je pogrešno na to zaboravljati i zapostavljati ta dva vrlo bitna elementa. (Margareta Zdelar)

Zalagao se za ravnopravnost žene

Proučavajući tekstove o životu i djelovanju Ivana Merza, i moj je život okrenuo novu stranicu. Za mene je čitanje njegovih tekstova bilo neopisivo nov i čaroban doživljaj, koji me je prije svega naveo na duboko razmišljanje o životu današnjih generacija, a najviše o sebi samoj. Vrlo me ugodno dirnulo i to da se Ivan Merz zalagao i za žensku mladež... Na kraju mogu reći da je Ivan Merz za mene osoba koja se ne zaboravlja i koja uvijek živi među nama u svjetlu Gospodnjem. (Martina Demirović)

Ivanova pitanja i traženja ohrabruju

Njegove misli, iako potpuno posvećene Bogu, ipak sadrže i mnoštvo pitanja koja si mladi i danas postavljaju. Tako i mi danas tražimo »sebe« i »sebe u vjeri« poput Ivana.

Zato se i ja zajedno sa svojim vršnjacima pronalazim u Ivanovim riječima: »Moja vjera izgleda da slabi...« Često se čovjek u mladosti pita: vjerujem li zaista i u što vjerujem? No upravo nam kasnije Ivanove riječi daju odgovor na to pitanje... Jedna od najljepših Ivanovih misli jest ova: »Dan što ga čovjek posveti drugom nije nipošto gubitak već dobitak«. (*Paula Stojčević*)

*Otvaraju nam se novi
pogledi i ukazuje novi put*

Čitajući ovu knjižicu o Ivanu Merzu, zaredali su se mnogi osjećaji. Prije svega to su osjećaji divljenja zbog njegove tako velike predanosti Isusu Kristu... Uz pomoć ove Ivanove biografije otvaraju nam se neki novi pogledi na život, neka nova shvaćanja, i ukazuje nam se pravi put, put prema Isusu Kristu. (*Suzana Agotić*)

Čovjek nad ljudima

Nakon čitanja knjige jednostavno ostajem bez riječi. Ivan je u pravom smislu riječi čovjek nad ljudima. Dojmila me se jednostavnost njegova života, želja za naukom, svakodnevna molitva, poniznost... (*Vjekoslav Duk*)

Ovaj je život živio za onaj drugi na nebu

Najviše su me se dojmile njegove odluke o vlastitom životu koje je donio u Parizu. Ovaj je život živio za onaj drugi na nebu. Shvatio je da veličina čovjeka ne ovisi o znanju, već o moralnim osobinama, odnosu prema blišnjima i Crkvi. (*Sunčica Jurišić*)

Sigurnost u vječnu ljubav

Divim se Ivanovoj hrabrosti kojom je išao u smrt, bez straha i neizvjesnosti, siguran da će postići vječnu ljubav, kojoj je posvetio cijeli svoj život. (*Boris Brezak*)

5. BIBLIOGRAFIJA O IVANU MERZU

U ovom popisu navedene su biografije, knjige i studije koje su o Ivanu Merzu napisane od 1932. do danas. Osim njih objavljeni su brojni članci, eseji i manje studije u raznim časopisima popis kojih ovdje nije objavljen.¹⁸

Za rad u katehezi od knjiga koje se mogu nabaviti posebno preporučujemo one pod rednim brojem 14, 15 i 18, tj. Merzovu kratku biografiju – »Istaknuti laik u svjedočenju Evandjelja«, Merzove odabrane tekstove »Put k Suncu«, te najnoviju – »Plamen za visinama«, koja donosi njegove najljepše misli.

1. Dragutin KNIEWALD, *Ivan Merz – život i djelovanje*, Zagreb 1932.
2. Božji čovjek Hrvatske – *Dr. Ivan Merz. Zbirka eseja i članaka*, Zagreb 1938.
3. Karoly KNIEWALD, *A lelek tuzharcosa – Dr. Ivan Merz elete*, Szalesi Muvek 1940., 193 str. Prijevod biografije Ivana Merza na mađarskom jeziku.
4. Josip VRBANEK, *Vitez Kristov Ivan Merz*, Zagreb 1943.
5. Božidar NAGY, *Borac s bijelih planina – Ivan Merz*, Filozofsko-teološki institut, Zagreb 1971.
6. Božidar NAGY, *Prijatelj mladih – Ivan Merz*, Zagreb 1974., 132 str.
7. Ivan MERZ, *Put k suncu. Odabrani spisi*, Postulatura Ivana Merza, Zagreb 1978., 179 str.
8. Marin ŠKARICA, *Ivan Merz – iniziatore del movimento liturgico in Croazia (Ivan Merz, začetnik liturgijskog pokreta u Hrvatskoj)*, Rim 1975., 511 str.; doktorska disertacija na talijanskom jeziku (u rukopisu). Objavljen izvadak.
9. Božidar NAGY, *Ivan Merz – uomo di fede ed educatore alla fede (Ivan Merz – čovjek vjere i odgojitelj za vjeru)*, Rim 1977., 354 str.; doktorska disertacija na talijanskom jeziku (u rukopisu). Objavljen izvadak.
10. *Pojava i značenje dr. Ivana Merza u Crkvi u Hrvatskoj. Zbornik radova sa Simpozija održanog 1978. godine prigodom 50. obljetnice smrti Ivana Merza*, Zagreb 1979., 130 str.
11. Božidar NAGY, *Tko je Ivan Merz? Kratak prikaz života i djelovanja Ivana Merza*, Zagreb 1980., 88 str.
12. Dragutin KNIEWALD, *Sluga Božji dr. Ivan Merz* (drugo izdanje), Zagreb 1988., 318 str.

¹⁸ Sve aktualno o Ivanu Merzu može se naći u njemu posvećenom časopisu »Glasilo Postulature«. Oni koji žele više informacija o Ivanu Merzu mogu se obratiti na adresu: Postulatura Ivana Merza, Vlaška 93, 10000 Zagreb, ili: Rezidencija Družbe Isusove, Postulatura Ivana Merza, A. Stepinca 27, 31000 Osijek, tel. 031/211-509. E-mail: postulatura.merz@ffdi.hr.

13. Dušan ŽANKO, *Svjetlo na gori – Dr. Ivan Merz*, Zagreb 1990., 75 str.
14. Ivan MERZ, *Put k suncu. Odabrani tekstovi Ivana Merza*. Priredio i komentirao o. Božidar Nagy, Filozofsko-teološki institut i Postulatura za beatifikaciju I. Merza, Zagreb 1993. – Drugo nadopunjeno izdanje, 232 str.
15. Božidar NAGY, *Ivan Merz, istaknuti laik u svjedočenju Evandjelja*, Zagreb, Postulatura za beatifikaciju Ivana Merza. ¹1995., ²1996., 56 str.
16. *Simpozij o Ivanu Merzu 1996. godine* – Radovi objavljeni u časopisu »Obnovljeni Život«, br. 3/4, 1997.
17. Fabijan VERAJA, *Ivan Merz, Pioniere dell' Azione Cattolica in Croazia. Positio super vita virtutibus et fama sanctitatis*, Libreria Editrice Vaticana, Roma 1998., 1104 str.
18. Ivan MERZ, *Plamen za visinama. Misli Sluge Božjega Ivana Merza*. Priredio i komentirao Božidar Nagy, Filozofsko teološki institut Družbe Isusove – Postulatura za beatifikaciju Ivana Merza, Zagreb 1999.